

ASPECTUL TEORETIC VIZÂND INCLUDEREA PIETEI TENEBRE ÎN CIRCUITUL ECONOMIC LEGAL

Gheorghe RUSU

Catedra Economie Generală și Relații Economice Internaționale

The article proposes different means to solve the issue of transition of the underground sector of the economy to legal and transparent market relations. The author stresses that the problem is conditioned by the fact that the fraudulent economy activity in the actual society constitutes a “true” component of its existence and cannot be repressed, regulated or destroyed by the state through repressive methods. The more the state regulation process of the economic activity grows, the more economic frauds phenomena extend. A special emphasis is put on economic reforms at macroeconomic level. The article shows the ways of approach the liberalization of the underground market for the purpose to remove the fundamental causes of these phenomena, especially providing freedom and liberalization to all kinds of economic activity.

Transformările radicale în relațiile social-economice ce au intervenit în procesul adâncirii tranziției la economia de piață, schimbările în activitatea guvernaților și a agenților economici în procesul integrării în economia europeană necesită combaterea fenomenelor negative în economia națională, inclusiv includerea pieței tenebre în circuitul pieței oficiale.

Particularitățile reformelor economice, specificul acomodării relațiilor social-economice la condițiile europene este însoțită de extinderea relațiilor pe piața tenebră, ceea ce împiedică stabilizarea și creșterea economică și respinge potențialii investitori străini.

Extinderea pieței ilegale a generat forme specifice de administrare, impunând anumite reguli de organizare a afacerilor și forme de susținere financiară. Totodată, majoritatea investitorilor străini preferă sa activeze în condiții legale, care exclud regulile aplicabile pe piața tenebră.

Direcționarea relațiilor stabilite pe piața tenebră în circuitul economic oficial necesită elaborarea și implementarea unei strategii de legalizare a pieței subterane în baza identificării cauzelor, criteriilor și a specificului relațiilor economice pe piața ilegală.

Dificultatea elaborării acestei strategii constă în faptul că aprecierile privind determinarea cauzelor, specificului și a căilor de reducere a pieței tenebre și a relațiilor economice de pe această piață sunt tratate în literatura de specialitate prin concepții diametral opuse. Una dintre ele constă în activizarea procesului de suprimare a relațiilor economice neoficiale și a pieței tenebre, inclusiv schimbarea sistemului juridic, înăsprirea legislației, inclusiv penale, activizarea și permanentizarea sistemului de control, inclusiv introducerea posturilor fiscale, majorarea esențială a amenzilor și penalităților la care sunt supuși agenții economici care activează în condițiile relațiilor economice ilegale pe piața subterană.

O altă abordare a problemelor și a elaborării strategiei de confruntare a relațiilor economice de pe piața tenebră constă în centralizarea puterii centrale și în limitarea activității și libertății administrației locale și a agenților din sistemul producției și sfera comerțului, în creșterea rolului și a funcțiilor administrative centrale și restrictive ale statului în viața social-economică, în limitarea dezvoltării caracterului privat speculativ al economiei și al diverselor piețe, în rezolvarea problemelor de producere, de transport, sociale, culturale, de migrație, urbanistice etc. după modelul sovietic de redistribuire, prin folosirea metodelor inflaționiste, prin majorarea sectorului proprietății de stat, la nivel central și local, prin reînființarea întreprinderilor gigant.

După părerea noastră, modul de rezolvare a problemei reducerii și limitării relațiilor economice ilegale trebuie să se întemeieze pe înlăturarea cauzelor fundamentale care au contribuit la apariția pieței tenebre. Astfel, tacticile strategice de revigorare a pieței oficiale includ: garantarea constituțională a inviolabilității proprietății private, asigurarea imunității, libertății și liberalizării tuturor genurilor de activitate economică și crearea condițiilor economice egale pentru toate formele și tipurile de proprietate și gospodărire, înlăturarea barierelor birocratice, schimbarea și reducerea funcțiilor existente ale aparatului local și central de stat.

Problema se complică de faptul că însăși activitatea agenților economici în cadrul pieței tenebre actuale constituie o componentă „fîrească” a pieței locale ca atare și nu poate fi suprimată, reglementată sau lichidată.

dată de către stat prin metode represive. Cu cât crește rolul statului și se extinde procesul reglementării administrative a activității economice, cu atât o mai mare amploare iau fenomenele și relațiile economice pe piața tenebră.

În condițiile integrării economiei autohtone în sistemul european, crește rolul economic al statului și necesitatea adoptării legislației de limitare și lichidare în întregime a relațiilor economice ale pieței tenebre. Această sarcină urmează a porni de la ideea garantării inviolabilității proprietății și a bunurilor private, liberalizării relațiilor economice, optimizării sistemului de impozitare și depășirii cadrului economic, creșterii rolului „mâinii invizibile” și a metodelor economice ale statului în procesul gestionării și reglementării economiei naționale, stimulării și susținerii agenților economici autohtoni.

În această ordine de idei, formarea mecanismului de direcționare a pieței tenebre în circuitul economic oficial va fi accelerată prin ajustarea legislației și funcțiilor aparatului de stat, central și local, la cerințele noi, conforme celor europene de liberalizare a pieței și de garantare a libertăților social-economice a agenților economici.

Dificultatea formării unei strategii eficiente de legiferare a pieței tenebre constă în necesitatea unei intervenții energice și optime a statului în relațiile social-economice și în asigurarea funcționării eficiente a economiei de piață, ținându-se cont de cerințele și problemele sociale. Soluționarea problemei privind îmbinarea rațională a acestor două tendințe contradictorii stă la baza procesului de reorientare a strategiilor statului în direcția europeană, de asigurare a prosperității și de reducere și lichidare a pieței tenebre. În Republica Moldova, sistemul economic și piața națională se află într-o situație foarte complicată, condiționată de procesul formării statalității, de schimbările esențiale ale tuturor relațiilor economice și sociale dintre stat și societatea civilă. Aceste procese se complică din cauza necesității reformării mediului instituțional și relațiilor de proprietate, formării relațiilor economice specifice pieței reale, organizării societăților non-statale civile. Situația geopolitică și problema Transnistriei cu o frontieră extrem de transparentă rezultă în extinderea pieței tenebre a stupefiantelor, armamentului, altor mărfuri, valutei etc., ceea ce de asemenea frânează procesul de combatere a pieței tenebre.

La elaborarea politicii economice de creștere eficientă a influenței statului în sistemul de reglementare a activității economice și a strategiei de reducere a pieței tenebre și de includere a ei în circuitul economic oficial trebuie să se țină cont de situația reală din societate și de sarcinile prioritare ale comunității civile.

Analiza tendințelor generale, precum și a specificului evoluției pieței tenebre din Republica Moldova, în funcție de locul și rolul lor în sistemul economiei, structura și viteza ei de răspândire, determină posibilitatea evidențierii criteriilor și principiilor de extindere a pieței tenebre, care stau la baza elaborării strategiei de limitare a pieței neoficiale și de includere a acesteia în circuitul economic oficial.

Realizarea practică a strategiei de reducere a pieței tenebre și de includere a ei în circuitul oficial presupune înlăturarea deformațiilor relațiilor economice, juridice și sociale, adaptarea sistemului economic la condițiile comunității europene, schimbarea mentalității întreprinzătorilor și a funcționarilor de stat, precum și a întregii societăți.

Analiza sistemului social-economic din Moldova demonstrează o extindere a pieței tenebre și a relațiilor ilegale dintre agenții economici și funcționarii de stat.

Extinderea relațiilor economice ale pieței tenebre este condiționată, în mare măsură, de politica economică promovată în procesul tranziției la economia de piață, de funcționarea sistemului birocratic și de reglementarea necorespunzătoare a aparatului public, de lipsa unui sistem legislativ adecvat economiei de piață, de lipsa protecției din partea statului a drepturilor economice și a drepturilor asupra bunurilor private ce aparțin agenților economici.

Implementarea acestor cerințe în economia națională presupune lărgirea și stimularea influenței relațiilor economice pe piața oficială, elaborarea noilor instrumente de reducere a pieței tenebre ținându-se cont de „facilitățile” acestei piețe. Totodată, trebuie de avut în vedere că, în condițiile instabilității relațiilor economice oficiale, agenții economici autohtoni sunt supuși unor riscuri imprevizibile ce persistă în activitatea de producere și comercială.

Reducerea pieței ilegale și includerea ei în circuitul pieței oficiale presupune perfecționarea mecanismului de reglementare și gestionare de stat, în special elaborarea, implementarea și gestionarea prin metode economice a liberalismului și a libertății economice.

Elaborarea și implementarea strategiei inviolabilității proprietății private, libertății și a liberalizării economice, de extindere a pieței oficiale în Moldova va contribui la stabilizarea și creșterea productivității muncii, la stabilizarea prețurilor în baza micșorării sinecostului unității de producere, creând premisele sporirii eficacității economiei oficiale și a relațiilor pe piața legală. Elaborarea și implementarea programelor de creștere economică și oficializarea pieței tenebre în Republica Moldova devin eficiente în condițiile susținerii și apărării producătorilor și a pieței autohtone oficiale, stimulării și promovării relațiilor de import-export pe piețele legale din contul reducerii celei neoficiale. În condițiile integrării în sistemul european, prin intermediul promovării produselor provenite din Republica Moldova pe piețele europene, se va reduce piața tenebră și se va extinde sectorul oficial al pieței locale.

Bibliografie:

1. Marcova E. Economia tenebră și impactul ei asupra securității economice a statului. - Chișinău, 2000.
2. Carter S., Carasciuc L., Cordineanu L. Economia tenebră a Republicii Moldova: aspectele calitative și cantitative. - Chișinău, 1996.
3. Lipner E. The Legal and Economic Aspects of Gray Market Goods / Quorum Books. - New York, 1990.
4. Estimarea proporțiilor economiei tenebre și studierea căilor de reintegrare a ei în economia oficială. Raportul CSPP. - Chișinău, 1996.

Prezentat la 20.10.2006